

Verkiezing zonder vuurwerk

Zittend staatshoofd Köhler favoriet bij presidentsverkiezing

Achtergrond - 20 mei 2009

(20 mei 2009) De bondspresidentsverkiezing van zaterdag lijkt op een gelopen race. Gesine Schwan (SPD) zorgt als tegenstreefster van de zittende president Horst Köhler (CDU) voor te veel verdeeldheid om een kans te maken.

Alleen de nieuwswebsite Heute.de van ZDF houdt de spanning erin. "Het kan nog krap worden" kopt het artikel over de bondspresidentsverkiezing. Het is een schrale poging nog iets te maken van de verkiezing die naar alle waarschijnlijkheid wordt gewonnen door de zittende president.

Ja, vijf jaar geleden won de toenmalige directeur van het Internationale Monetaire Fonds maar nipt van Schwan. Met 604 van de 1205 stemmen had hij een minieme absolute meerderheid. Zijn voorsprong op de SPD-kandidate en hoofd van de Europa-Universiteit Viadrina in Frankfurt an der Oder bedroeg slechts 15 stemmen.

Enkele CDU/CSU-partijleden hadden daarbij op Schwan gestemd, dwars tegen de partijdiscipline in. Stel dat dat nu weer gebeurt, vraagt Heute.de zich af, dan kan het misschien toch nog spannend worden. Maar alleen al cijfermatig gezien lijkt die kans klein.

Absolute meerderheid

Dit jaar bestaat de Bundesversammlung, de vergadering die bijeenkomt om de president te kiezen, uit 1224 man. Köhler kan rekenen op steun van CDU/CSU en FDP, samen goed voor 604 stemmen. Ook de tien man sterke fractie van de Freie Wähler uit Beieren heeft zich geschaard achter de zittende president. Daarmee bezit Köhler met een verschil van twee de absolute meerderheid van de stemmen.

Net als vijf jaar geleden kan de partijdiscipline natuurlijk tekortschieten. Köhler heeft zich de afgelopen jaren gehouden aan zijn belofte "geen gemakkelijke president" te willen zijn. Zo weigerde hij in 2006 tweemaal zijn handtekening te zetten onder mede door de CDU/CSU gemaakte wetten. Zijn neiging zich met de politiek te bemoeien zou hem christendemocratische stemmen kunnen kosten.

Er moet echter wel een onverwacht grote opstand plaatsvinden, wil zijn hervervolging in gevaar komen. De verkiezing op 23 mei - in de schaduw van

de feestelijkheden rond de zestigste verjaardag van de Bondsrepubliek - voorziet in drie stemrondes. Alleen in de eerste twee is een absolute meerderheid vereist. Als geen van de kandidaten die achter zich krijgt, geven in de derde stemronde de meeste stemmen de doorslag. En die zijn hoe dan ook stevig in handen van Horst Köhler.

Tweede verlies voorkomen

Als Gesine Schwan een tweede verlies wil voorkomen, moet ze immers op zijn minst de zeshonderd stemmen naderen. Haar eigen sociaaldemocratische partij en de Grünen zijn goed voor 513 stemmen. De negentig Linke-vertegenwoordigers stemmen in de eerste ronde op hun eigen kandidaat. Daar de vroegere 'Tatort'-acteur Peter Sodann uiteindelijk geen serieuze kans maakt, kan Die Linke in de tweede ronde overstappen naar het Schwan-kamp.

In dat geval lijken de kansen van de SPD-kandidate helemaal nog niet zo verkeken. Maar schijnt bedriegt, want veel minder dan Köhler is zij verzekerd van de stemmen van haar eigen partij. Daar de zittendepresident het niet schuwt zijn eigen partij tegen de haren in te strijken, heeft hij getoond werkelijk boven de partijen te staan. Dat levert hem ook bij de sociaaldemocraten een sympathiebonus op.

Verdeeldheid

Daarnaast heerst er nauwelijks verbloemde verdeeldheid binnen de SPD over Schwans kandidatuur. De partijtop van de sociaaldemocraten was een jaar geleden nog van plan geen eigen kandidaat naar voren te schuiven. Traditioneel worden in Duitsland alleen presidentskandidaten voorgedragen die min of meer zeker zijn van hun verkiezing.

De eerste verkiezingsstrijd tussen Köhler en Schwan was daarom al een breuk met dat verleden. In 2008 was het vooral aan de lobby van Schwan zelf te danken, dat de SPD haar opnieuw voordroeg. Met hulp van enkele fanatieke fractieleden wist ze de partij te overtuigen van het belang zich ook op dit vlak te profileren. Juist in de grote coalitie met de CDU/CSU zou het "een signaal van moedeloosheid" zijn de christendemocratische kandidaat te steunen, zoals een fractielid het verwoordde.

Veel prominenten hebben niettemin nog steeds weinig op met Schwans kandidatuur. Haar onhandige uitspraken over sociale onrust en de DDR hebben daartoe nog bijgedragen. Dat geldt zowel voor fractievoorzitter Struck, minister Steinbrück van Financiën, als de huidige SPD-lijsttrekker Steinmeier. Hoewel ze verzekeren op haar te stemmen, klaagde Schwan al weinig steun van hen te

ontvangen. Ook daarom wil de verkiezing maar geen strijd opleveren.

Links-populisten

Schwans grootste probleem lijkt haar afhankelijkheid van de stemmen van Die Linke. De SPD wil op geen enkele wijze met de links-populisten worden geassocieerd. Voor de kiezers is de partij die gedeeltelijk afstamt van de Oost-Duitse communisten nog maar nauwelijks salonfähig. Met het oog op de Bondsdagverkiezingen in september sluit de SPD een coalitie met Die Linke dan ook pertinent uit. Maar hoe overtuigend klinkt die belofte als Linke en SPD zich met de verkiezing van Schwan zo eendrachtig tonen?

Zo bezien zullen de sociaaldemocraten er niet rouwig om zijn als Schwan het zaterdag alegt tegen Köhler. Niet bepaald de ideale omstandigheden voor haar om de verkiezingen tegemoet te zien.

Bundesversammlung

De Bundesversammlung komt in Duitsland eens in de vijf jaar bijeen om de bondspresident te kiezen. Zij bestaat voor de ene helft uit de Bondsdagleden en voor de andere uit afgevaardigden uit de deelstaten. In 2009 levert de CDU/CSU 497 afgevaardigden, de SPD 418, de FDP 107, de Grünen 95 en Die Linke 90.

Naast de tien fractieleden van de Beierse Freie Wähler mogen de extreem-rechtse NPD en DVU samen vier afgevaardigden sturen. De afgevaardigde van het Südschleswigsche Wählerverband en de twee onafhankelijke afgevaardigden completeren de 1224 leden van de Bundesversammlung.

Pim Huijnen is redacteur van het Duitslandweb.

Afbeeldingen:

[Picture Alliance / dpa](#)

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/740/verkiezing-zonder-vuurwerk>